

Gedragscode en Gedragsregels Pastores

Gedragscode

1. De Oud-Katholieke Kerk verwacht van allen die in opdracht van de kerk, waarvan Christus de herder is, pastoraal werk verrichten en/of sacramenten bedienen (verder: pastores of enkelvoud: pastor), dat hun handelen het aanzien van het ambt en het heil der gelovigen niet zal schaden (verg. artikel 66 Statuut). Daarom dienen pastores een passende levenswandel te hebben, professioneel te handelen en zich met de kerk verbonden te weten. Daarnaast dienen pastores van de kerk handreikingen en richtingwijzers te krijgen voor het handelen in praktische pastorale situaties.
2. Een **passende levenswandel** houdt in de eerste plaats in een levenswijze zoals de kerk die van alle gelovigen verwacht. Deze levenswandel omvat onder meer het bijwonen van godsdienstoefeningen, het ontvangen van de genademiddelen, het lezen en overwegen van Gods heilig woord en het leveren van een financiële bijdrage (verg. artikel 24 Statuut). Daarnaast dient het gedrag van de pastor in overeenstemming te zijn met het ambt, de functie of bediening die hij of zij bekleedt, hetgeen tevens zekere beperkingen oplegt ten aanzien van het aanvaarden van een ander ambt en/of andere werkzaamheden. De pastor zal alle gedrag vermijden dat maatschappelijk aanstoot geeft of waardoor hijzelf/zijzelf of de kerk in opspraak kan worden gebracht. De verschillende taakomschrijvingen, zoals te vinden in het Statuut, in de opdrachten in de wijdingsformulieren en in verschillende kerkelijke beleidsnota's, kunnen hierbij richtinggevend zijn.
Waarden verbonden aan het begrip 'passende levenswandel' zijn verantwoordelijkheid, geloofwaardigheid, vroomheid, betrouwbaarheid, toewijding, gewetensvolheid, dienstbaarheid, respect voor de persoonlijke levenssfeer van anderen, trouw, zorgzaamheid, liefde en waakzaamheid.

Professionaliteit impliceert het op peil houden van kennis en vaardigheden, het zorg dragen voor kwaliteit en continuïteit van de werkzaamheden, een zorgvuldige omgang met vertrouwelijkheid en geheimhouding, het respecteren en beschermen van de integriteit van de mensen met en voor wie men werkt en een zorgvuldige en loyale omgang en samenwerking met parochianen en collega-pastores.

Waarden verbonden aan het begrip 'professionaliteit' zijn verantwoordelijkheid, bekwaamheid, bereikbaarheid, integriteit, bedachtzaamheid, geheimhouding, vertrouwelijkheid, deskundigheid, zorgvuldigheid, kwaliteit, loyaliteit en samenwerking.

Zich verbonden weten met de kerk verwijst naar het besef als pastor ingebed te zijn in de structuur van kerk, bisdom en/of geestelijkheid en naar de verbondenheid met de diocesane bisschop. Hij/zij maakt deel uit van een gemeenschap en een netwerk van relaties. Door zijn/haar handelen mogen deze gemeenschap en relaties niet worden geschaad. Daarnaast geldt dat alle pastoraat en alle geestelijke arbeid die een pastor verricht, uiteindelijk gefundeerd moeten zijn op de door de kerk verleende opdracht. Zijn/haar pastorale werk zal altijd gedragen moeten kunnen worden door de kerk en tenminste de instemming hebben van de diocesane bisschop. Dat betekent dat een pastor niet vrijelijk en naar eigen believen kan omgaan met de door wijding en/of zending verleende bevoegdheden en dat het als pastor aanbieden van vormen van pastoraat, buiten de jurisdictie van de bisschop, niet aanvaardbaar is.

Waarden verbonden aan het begrip 'kerkelijke binding' zijn verantwoordelijkheid, toewijding, canonieke gehoorzaamheid, collegialiteit, loyaliteit en betrouwbaarheid.

Gedragscode en Gedragsregels Pastores

3. Iedere **pastor** zal aan zijn/haar werkzaamheden inhoud geven in overeenstemming met zijn/haar geweten, dat mede gevormd is door de waarden en normen van onder meer het gezin van herkomst, vrienden, collega's, samenleving, kerk en andere maatschappelijke verbanden. Het eigen geweten blijft echter in zekere mate onkenbaar voor anderen en subjectief van aard. De ene pastor kan op grond van zijn/haar geweten tot een andere beslissing komen dan de andere.

In de **kerk** is het toezicht op het pastoraat en geestelijke arbeid opgedragen aan de bisschoppen. Zij kunnen het uitwendige handelen van pastores slechts toetsen aan datgene wat in redelijkheid mag worden verwacht van een zorgvuldige en zich van zijn/haar verantwoordelijkheid bewuste pastor, in het bijzonder aan normen betreffende levenswandel, professionaliteit en het zich verbonden weten aan de kerk, waarbij het gaat om gedragsnormen die binnen de kerk breed worden gedragen, waarover kerkelijk en maatschappelijk een grote mate van consensus is en die bovendien als zodanig door het bevoegde kerkelijke gezag zijn uitgewerkt.

De hieronder geformuleerde gedragsregels hebben derhalve een tweeledig doel. In de eerste plaats dienen zij als **handreikingen en richtingwijzers** voor pastores. De gegeven normen beogen niet in de plaats te treden van het persoonlijke geweten, maar veeleer een oriëntatie te bieden. De gedragsregels geven evenwel ook grenzen aan, bij de overschrijding waarvan het handelen als regel wordt aangemerkt als laakbaar. Zo daar sprake van is, dragen de bisschoppen als toezichhouders de verantwoordelijkheid om de betreffende pastores op hun handelen aan te spreken en eventueel maatregelen te nemen.

Gedragsregels

Hoofdstuk 1. Algemene bepalingen

Artikel 1

Deze 'Gedragscode en gedragsregels' zijn de beroepscode als bedoeld in artikel 49 Statuut.

Artikel 2

Deze 'Gedragscode en gedragsregels' zijn tevens de gedragscode als bedoeld in artikel 37 lid 3 Statuut, doch slechts voor zover overtredingen van deze 'Gedragscode en gedragsregels' vanwege hun aard en ernst naar het oordeel van het Episcopaat moeten worden aangemerkt als ernstige tekortkomingen en/of misdragingen die het aanzien van het ambt en het heil der gelovigen schaden.

Artikel 3

Deze 'Gedragscode en gedragsregels' zijn van toepassing op hen die binnen het verband van de Oud-Katholieke Kerk van Nederland geestelijke arbeid verrichten, verder aangeduid als pastor (enkelvoud) of pastores (meervoud). Onder pastores worden voor deze code en regels begrepen allen op wie het Statuut van deze kerk van toepassing is en in elk geval:

- a. geestelijken als bedoeld in artikel 22 Statuut;
- b. leken die door het bevoegde kerkelijke gezag zijn aangesteld om pastoraal werk te verrichten in een parochie, statie of bisdom, waaronder pastorale werkers als bedoeld in artikel 124 Statuut, en pastoraal assistenten;

Gedragscode en Gedragsregels Pastores

- c. leken die door het bevoegde kerkelijke gezag zijn aangesteld om binnen de Oud-Katholieke Kerk van Nederland een vorm van categoriaal pastoraat te verrichten, zoals pastoraat voor jongeren of voor de studenten van het seminarie;
- d. leken die door het bevoegde kerkelijke gezag zijn aangesteld om binnen een bepaalde maatschappelijke context een vorm van pastoraat te bedrijven die door de Oud-Katholieke Kerk van Nederland is geïnitieerd of waaraan de kerk substantieel bijdraagt, zoals pastoraat voor zeevarenden, city-pastoraat en luchthavenpastoraat;
- e. leken die categoriaal pastoraal werk verrichten buiten de Oud-Katholieke Kerk van Nederland en voor wie één van haar bisdommen fungeert als de zendende instantie.

Onder geestelijke arbeid wordt verstaan het verrichten van pastoraal werk en/of het bedienen van de sacramenten.

Artikel 4

Deze 'Gedragscode en gedragsregels' hebben, waar wordt gesproken over de verantwoordelijkheid van de pastor ten opzichte van degenen die een beroep doen op zijn/haar pastorale zorg, betrekking op gelovigen die behoren tot de Oud-Katholieke Kerk van Nederland en verder op allen aan wie feitelijk pastorale zorg wordt verleend.

Artikel 5

Deze 'Gedragscode en gedragsregels' zijn vastgesteld en kunnen worden gewijzigd door het Collegiaal Bestuur, gehoord de Provinciale Synode van de Geestelijkheid.

Artikel 6

Bij twijfel over de reikwijdte of interpretatie van deze Gedragscode en Gedragsregels neemt de pastor contact op met de bisschop.

Hoofdstuk 2. Pastorale relaties

Artikel 7

De pastor bewaart onafhankelijkheid en voorkomt belangenverstremming als gevolg van een vermenging van persoonlijke en professionele relaties.

Artikel 8

1. Vanwege de vertrouwensrelatie en de intrinsieke ongelijkheid in positie is de pastor verantwoordelijk voor het bewaken van grenzen in pastorale relaties door de fysieke en psychische integriteit van zowel de pastorant als zichzelf te eerbiedigen. De pastor onthoudt zich van iedere vorm van grensoverschrijdend gedrag en/of grensoverschrijdend taalgebruik, ook indien hij/zij tot dit gedrag of dit taalgebruik wordt uitgenodigd. Wanneer een dergelijke overschrijding dreigt of heeft plaatsgevonden, hetzij van de kant van de pastor hetzij van de kant van een pastorant, informeert de pastor de bisschop en vraagt hij/zij om advies. Indien nodig draagt de bisschop de pastorale zorg over aan een andere pastor.
2. Indien tussen de pastor en een pastorant een affectieve relatie ontstaat, beëindigt de pastor zijn/haar individuele pastorale contacten met deze persoon. De pastor licht de bisschop zo spoedig mogelijk in over de affectieve relatie en over mogelijke gevolgen die dit voor zijn/haar pastorale taken heeft. De bisschop draagt er zorg voor dat een andere pastor zo nodig pastorale zorg aan de betrokkene kan bieden.

Gedragscode en Gedragsregels Pastores

Artikel 9

1. In geval (van vermoedens) van seksueel misbruik in een pastorale relatie volgen pastores, evenals alle anderen in de kerk, de *'Handreiking voor het handelen bij (vermoedens van) seksueel misbruik in pastorale relaties'*, zoals vastgesteld door het Collegiaal Bestuur op 10 mei 2021 en van kracht geworden op diezelfde datum.¹
2. Onder seksueel misbruik wordt verstaan: ieder grensoverschrijdend gedrag, inclusief grensoverschrijdend taalgebruik, met een seksuele lading waarbij een machtsverschil, een leeftijdsverschil of een afhankelijkheidsrelatie bestaat tussen de benadeelde en de beschuldigde, waarbij de beschuldigde een betaalde of onbetaalde functie heeft in de Oud-Katholieke Kerk van Nederland.

Hoofdstuk 3. Samenwerkingsrelaties en collegialiteit

Artikel 10

De pastor toont respect ten aanzien van collega's binnen de kerk en ambtsdragers van kerkgenootschappen waarmee de Oud-Katholieke Kerk van Nederland betrekkingen onderhoudt. In het bijzonder betracht hij/zij terughoudendheid bij het openlijk uiten van kritiek jegens deze personen.

Artikel 11

Een pastor bevordert dat een opvolger optimaal zal kunnen functioneren en laat alles na wat daaraan in de weg zou kunnen staan. In het bijzonder betracht hij/zij terughoudendheid bij de omgang met leden van een parochie of statie waaraan hij/zij eerder verbonden is geweest, en in het spreken over de gang van zaken in de eerdere parochie of statie..

Artikel 12

1. De pastor erkent en respecteert de positie en verantwoordelijkheden van ambtsdragers, leken, kerkbesturen en kerkelijke raden of commissies.
2. De pastor onthoudt zich van openlijke kritiek en stelt zich gereserveerd op tegenover de kritiek van anderen op ambtsdragers en leken.
3. In geval van kritiek op het handelen van een gelovige die aan zijn/haar pastorale zorg is toevertrouwd, spreekt de pastor deze gelovige hier zelf op aan. Bij een mogelijk grensoverschrijdend of met de gedragsregels strijdig handelen van een andere pastor, handelt de pastor zorgvuldig en, voor zover van toepassing, volgens de daarvoor geldende procedures.

Hoofdstuk 4. Conflicterende nevenfuncties

Artikel 13

1. De pastor kan, al dan niet gelieerd aan een specifieke politieke partij, een functie in het openbaar bestuur bekleden of lid zijn van een vertegenwoordigend lichaam, indien en voor zover dit verenigbaar is met de waarden waar de kerk voor staat, en de aard en omvang van de verbintenis.

---

¹ zie: <https://oudkatholiek.nl/organisatie/veilige-kerk/handreiking-voor-het-handelen-bij-vermoedens-van-seksueel-misbruik-in-pastorale-relaties/>

Gedragscode en Gedragsregels Pastores

2. De pastor kan andere maatschappelijke functies bekleden, indien dit verenigbaar is met het aanzien en de geloofwaardigheid van het ambt en de omvang van de aanstelling.
3. De pastor kan benoeming in de in lid 1. en 2. genoemde functies alleen aanvaarden na afstemming met de diocesane bisschop².

Artikel 14

1. De pastor verricht de geestelijke arbeid slechts in overeenstemming met de bij de aanstelling verleende taak of met de verleende zending.
2. De in lid 1. genoemde geestelijke arbeid omvat mede de arbeid die wordt verricht in uitdrukkelijke opdracht van de bisschop of bisschoppen, waaronder city-pastoraat, jongerenpastoraat, studentenpastoraat, pastoraat aan zeevarenden en luchthavenpastoraat, en de arbeid in het categoriaal pastoraat die kan worden gezien als verricht in het verlengde van de omschreven taak, of op grond van een kerkelijke zending, zoals in dienst van maatschappelijke zorginstellingen, justitie of de krijgsmacht.
3. De pastor onthoudt zich van het tegen betaling aan hem/haar verrichten van geestelijke arbeid aan niet-parochianen of anderen dan de pastorale doelgroep van de geestelijk verzorger, tenzij anders is overeengekomen met de diocesane bisschop³.

Artikel 15

De pastor en/of geestelijk verzorger betracht openheid omtrent zijn/haar kerkelijke zending en de daaruit voortvloeiende opvattingen. Hij/zij bedient geen sacramenten waartoe hij/zij zelf niet bevoegd is, en bedient geen sacramenten aan personen van wie hij/zij weet of vermoedt dat het hun niet is toegestaan deze te ontvangen.

Hoofdstuk 5. Omgang met giften

Artikel 16

1. De pastor aanvaardt geen erfstellingen, legaten, giften en geschenken van pastoranten.
2. Lid 1. is niet van toepassing in het geval van incidentele giften en geschenken met een waarde van ten hoogste € 50,00. Bij twijfel omtrent de waarde aanvaardt de pastor een gift en geschenk niet.

Artikel 17

1. De pastor maakt geen privé gebruik van leveranciers en dienstverleners waarmee de Oud-Katholieke Kerk van Nederland of zelfstandige onderdelen daarvan direct of indirect zakelijke contacten onderhoudt, tenzij dit gebruik algemeen gebruikelijk is, tegen marktconforme voorwaarden geschiedt en geen geldelijk privé voordeel oplevert.
2. De pastor maakt, behoudens andersluidende overeenkomst, geen privégebruik van eigendommen van de Oud-Katholieke Kerk van Nederland of zelfstandige onderdelen daarvan.

---

² Zie artikel 2.4 lid 6 van de Arbeidsvoorwaardenregeling OKKN voor specificatie van de regelgeving hieromtrent.

³ Zie artikel 2.4 lid 6b van de Arbeidsvoorwaardenregeling OKKN.

Gedragscode en Gedragsregels Pastores

Hoofdstuk 6. Vertrouwelijkheid en geheimhouding

Artikel 18

De pastor mag hetgeen hij/zij als priester bij de bediening van het sacrament van de verzoening tussen de schuldbelijdenis en absolutie te horen krijgt, onder geen enkele voorwaarde onthullen (biechtgeheim).

Artikel 19 (volgorde gewijzigd: lid 2 is lid 5 geworden)

1. De pastor mag hetgeen hij/zij bij pastorale gesprekken anders dan als bedoeld in artikel 18 te horen krijgt, behoudens de in lid 2. en 3. genoemde uitzonderingen, niet onthullen (beroepsgeheim)
2. Het beroepsgeheim kan slechts met toestemming van de pastorant gedeeld worden, wanneer deze specificeert wat en met wie kan worden gedeeld.
3. Het beroepsgeheim kan slechts zonder toestemming van de pastorant gedeeld worden indien voldaan is aan elk van de volgende voorwaarden:
  - a. alles is in het werk gesteld om toestemming tot doorbreking van de zwijgplicht te verkrijgen;
  - b. het niet doorbreken van de zwijgplicht levert voor een ander ernstige schade en/of gevaar op;
  - c. de zwijgplichtige verkeert in gewetensnood door het handhaven van de zwijgplicht;
  - d. er is geen andere weg dan doorbreking van de zwijgplicht om het probleem op te lossen;
  - e. het moet vrijwel zeker zijn dat met de doorbreking van de zwijgplicht voor een ander schade kan worden voorkomen of beperkt en/of gevaar kan worden afgewend;
  - f. de inhoud van het geheim wordt zo min mogelijk geschonden.
4. Indien twijfel bestaat omtrent de toepassing van lid 2 of 3, overlegt de pastor met de bisschop.
5. De pastoor is gehouden kennis te nemen van de 'Notitie biecht- en beroepsgeheim' en de hierin opgenomen adviezen, in alle gevallen waarin hij overweegt het beroepsgeheim te verbreken, op te volgen.

Artikel 20

1. De pastor kan kennis en andere informatie delen, mits de informatie niet vertrouwelijk is en de Oud-Katholieke Kerk van Nederland of zelfstandige onderdelen daarvan niet schaadt.
2. De pastor betracht terughoudendheid en zorgvuldigheid bij de omgang met gegevens van parochianen in de media.

Artikel 21

1. Bij vermoedens van huiselijk geweld of kindermishandeling zet de pastor de stappen van de Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling 2019⁴, behoudens wanneer dit leidt tot het verbreken van het biechtgeheim:
  - Signalen in kaart brengen;
  - Advies vragen aan een collega en/of aan Veilig Thuis;
  - Gesprek met de betrokkene(n);
  - Wegen van de aard en de ernst van het geweld;
  - Beslissen over het al dan niet doen van een melding.
2. De pastor draagt er zorg voor dat bij het vragen van advies aan een collega of aan Veilig Thuis de identiteit van de betrokkene(n) niet bekend wordt gemaakt.

---

⁴ Zie: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/huiselijk-geweld/meldcode>.

Gedragscode en Gedragsregels Pastores

3. Indien vanwege de acute onveiligheid of de structureel onveilige situatie het doen van een melding noodzakelijk wordt geacht, stelt de pastor alles in het werk om hiervoor de toestemming van de betrokkene(n) te krijgen. Indien dit niet mogelijk blijkt doet hij zijn melding bij Veilig Thuis op basis van het wettelijk meldrecht.⁵

Hoofdstuk 7. Overige activiteiten

Artikel 22

1. De pastor houdt door middel van zelfstudie, bijscholing en nascholing de voor zijn/haar aanstelling en/of taak relevante kennis en vaardigheden op peil.⁶
2. De in lid 1 beschreven activiteiten worden besproken met de bisschop in het functioneringsgesprek als bedoeld in artikel 53 Statuut.

Artikel 23

1. De pastor wordt geacht in evenredigheid met de omvang van zijn/haar aanstelling een bijdrage te leveren aan commissies, raden en besturen waarvoor hij/zij gevraagd wordt, tenzij hij/zij na overleg met de bisschop hiertoe tijdelijk niet in staat is.
2. De in lid 1 beschreven activiteiten worden besproken met de bisschop in het functioneringsgesprek als bedoeld in artikel 53 Statuut.

SLOTBEPALING

Met het van kracht worden van deze 'Gedragscode en Gedragsregels' verliezen de 'Gedragsregels voor pastores en emeriti-pastores in de Oud-Katholieke Kerk van Nederland', als vastgesteld door het Collegiaal Bestuur op 10 juni 2021, hun gelding.

Voor akkoord:

Naam:

Datum:

Handtekening

---

⁵ Art. 5.2.6 Wet maatschappelijke ondersteuning luidt: 'Derden die beroepshalve beschikken over informatie die noodzakelijk kunnen worden geacht om een situatie van huiselijk geweld of kindermishandeling te beëindigen, of een redelijk vermoeden daarvan te onderzoeken, kunnen aan Veilig Thuis deze inlichtingen desgevraagd of uit eigen beweging verstrekken zonder toestemming van degene die het betreft, en indien nodig met doorbreking van de plicht tot geheimhouding op grond van een wettelijk voorschrift of op grond van een ambt of beroep'.

⁶ Zie Hoofdstuk 11, HRM Beleid in de Arbeidsvoorwaardenregeling OKKN.